

تیروئید یکی از غدد بدن است. این غده‌ی پروانه‌ای شکل در ناحیه‌ی پایین و جلوی گردن قرار دارد. تیروئید هورمونهای ترشح میکند که به زبان ساده و کلی، انرژی و سوخت و ساز بدن را تنظیم میکنند. مسلماً کاهش یا افزایش غیر طبیعی عملکرد و میزان هورمونهای تیروئید، میتواند در بدن علائم و مشکلاتی را ایجاد کند. تیروئید برای تولید هورمون، به «ید» نیاز دارد. این ید با خوردن غذاهای حاوی ید تأمین میگردد.

هورمونهای تیروئید تیروکسین (T4) و تری‌دوتیرونین (T3) نام دارند. این هورمونها پس از تولید در غده‌ی تیروئید در خون آزاد شده و سوخت و ساز بدن را تنظیم میکنند. تیروئید هورمون دیگری نیز تولید میکند که کلسیتونین نام دارد. این هورمون میزان کلسیم خون را تنظیم میکند. تنظیم تولید T4 و T3 در تیروئید، تحت اثر TSH (هورمون محرک تیروئید) که از هیپوفیز تولید میشود، قرار دارد. هیپوفیز غده‌ای است در مغز که چندین هورمون حیاتی مهم تولید میکند.

گواتر به معنای غده‌ی تیروئید بزرگ است. گواتر ساده به معنی بزرگی منتشر و یکنواخت تیروئید، بدون اختلال عملکرد تیروئید است. اغلب این نوع گواتر ناشی از کمبود ید است و در خانمها شایعتر است. تیروئید بزرگ و سطحش هموار است.

گواتر ساده علل مختلفی دارد:

- بیماری گریوز: یک بیماری اتوایمیون است. یعنی در آن سیستم ایمنی بدن دچار اختلال شده و آنتیبادهایی تولید میکند که سبب میشوند تیروئید میزان بیشتری هورمون تولید و آزاد کند.
- التهاب تیروئید: در اثر عفونت باکتریایی یا ویروسی تیروئید کمبود ید
- عارضه‌ی جانبی برخی داروها مانند لیتیوم
- عوامل ارثی: برخی افراد به طور ارثی مستعد ابتلا به گواتر هستند. معمولاً در این افراد در زمانهایی که تیروئید هورمون بیشتری تولید میکند، مانند دوران بلوغ یا دوران بارداری، گواتر رخ میدهد.
- اختلالات دیگری که به هر نحو، سبب ایجاد اشکال در تولید هورمونهای تیروئید میشوند.

گواتر ندولار؛ ندولهای تیروئید توده‌های گره‌مانند کوچکی هستند که در تیروئید به وجود می‌آیند. ممکن است تیروئید حاوی تنها یک ندول باشد و یا اینکه چندین ندول در آن وجود داشته باشد (گواتر مولتیندولار).

ندول منفرد تیروئید میتواند نشاندهنده‌ی موارد زیر باشد:

- کیست (تومور خوشخیم، کیسه‌ای حاوی مایع)
- آدنوما (تومور خوشخیم جامد)
- تومور سرطانی (نادر)
- و علل دیگر

آدنوم سمی: گاهی اوقات آدنوما میتواند ندول پرکاری ایجاد کند و سبب بروز علائم پرکاری تیروئید در بدن شود.

گواتر مولتیندولار غیر سمی به معنای تیروئید بزرگی است که حاوی چندین ندول (توده‌های کوچک گره‌مانند) است ولی عملکرد تیروئید غیر طبیعی نیست.

گواتر مولتیندولار سمی به معنای تیروئید بزرگی است که حاوی چندین ندول (توده‌های کوچک گره‌مانند) است و بعضی از این ندولها فعال هستند و هورمون تیروئیدی تولید میکنند. در نتیجه علائمی در بیمار ظاهر میشود مانند کاهش وزن یا ضربان نامنظم قلب (آریتمی فیبریلاسیون دهلیزی).

علائم گواتر چیست؟

به جز بزرگی غده‌ی تیروئید به شکل ورم در جلوی گردن، در بسیاری از موارد علامت دیگری وجود ندارد. بزرگی غده‌ی تیروئید میتواند بسیار کم باشد که به سختی مشاهده شود یا اینکه بسیار زیاد و مشخص باشد. اغلب گواترها بدون درد هستند؛ اما التهاب تیروئید بر اثر عفونت میتواند دردناک باشد.

در صورت تغییر میزان تولید هورمون توسط تیروئید مبتلا به گواتر، علائمی میتواند ایجاد شود. برای دانستن این علائم به مباحث هیپرتیوئیدی و هیپوتیروئیدی مراجعه کنید. در گواتر اگر تیروئید بسیار بزرگ شده باشد، میتواند به ساختمانهای اطراف خود مانند راه هوایی فشار و یا مری وارد کند که این امر میتواند سبب تنفس دشوار یا بلع دشوار شود.

تشخیص گواتر به این صورت انجام میشود که پزشک درخواست آزمایش خون میکند تا دریابد که میزان هورمونها در بدن شما در چه حدی است. به علاوه تشخیص برخی از علل گواتر توسط آزمایش خون امکانپذیر است.

برخی ارزیابیهای دیگر نیز ممکن است انجام شود:

سونوگرافی تیروئید: وقتی ندول منفرد در گواتر وجود داشته باشد، انجام میشود. سونوگرافی میتواند تعیین کند که این ندول منفرد کیست است یا توده‌ی جامد.

FNA: برداشت قسمت بسیار ظریفی از ندول به وسیله‌ی سوزنی ظریف و بررسی آن در زیر میکروسکوپ. این روش بسیار ساده و ایمن است.

اسکن تیروئید با ید رادیواکتیو: اغلب زمانی انجام میشود که همزمان با وجود ندولها در تیروئید، میزان هورمون تیروئید در خون افزایش یافته باشد.

درمان گواتر چیست؟

درمان گواتر به علت آن، اندازه‌ی گواتر و به اینکه آیا علائمی ایجاد کرده یا نه، بستگی دارد. برای مثال:

- درمان دارویی در مواردی که میزان هورمونهای تیروئید در خارج از حد طبیعی (کم یا زیاد) است.
- جراحی برای برداشتن قسمتی یا تمام غده‌ی تیروئید در برخی موارد گواتر و در صورت وجود سرطان در تیروئید
- درمان با ید رادیواکتیو
- پرتو درمانی یا شیمی درمانی در برخی از موارد سرطانی